

ПЕРЕВАГИ ТА НЕДОЛІКИ ЗМІНИ ПРАВОВОГО ПОЛЯ ДЛЯ СПРОЩЕНОЇ СИСТЕМИ ОПОДАТКУВАННЯ

Мужеляк М. М.

Національний університет "Львівська політехніка"

У податковій системі кожної країни поряд із загальними засадами оподаткування важливе місце посідають спрощені механізми, які застосовуються до суб'єктів малого підприємництва (далі – СМП). При цьому роль малого бізнесу полягає не лише у створенні робочих місць, суспільного блага чи валового внутрішнього продукту, але й у наповненні бюджету держави податковими платежами.

Що стосується останнього, то у вітчизняній практиці спрощена система оподаткування була започаткована ще у 1998 році прийняттям Указу Президента України «Про спрощену систему оподаткування, обліку та звітності» (далі – Указ), норми якого не переглядались ось уже 14 років. А це ставить під сумнів належне виконання єдиним податком фіскальної функції (надходження до відповідних бюджетів збільшувались, але як результат зростання кількості СМП, а не суми податку, що сплачувалась кожним зокрема взятим платником).

На сьогоднішній день після прийняття відповідних змін до Податкового Кодексу України (далі – ПКУ) набрала чинності Глава 1 Розділу XIV ПКУ «Спрощена система оподаткування, обліку та звітності», зміст якої полягає у розширенні груп платників податків та більшої диференціації ставок податку, а також порядку сплати податку та отримання Свідоцтва.

Метою дослідження є аналіз норм чинного податкового законодавства у питаннях справляння єдиного податку, порівняння його із недавно діючою методикою, а також виділення переваг та недоліків спрощеної системи оподаткування.

У таблиці наведено порівняльну характеристику елементів системи оподаткування єдиним податком СПМ.

Так, з даних таблиці можемо побачити, що основними змінами у спрощеній системі оподаткування є виділення серед платників податку не двох груп, а чотирьох. Для кожної з них чітко окреслені обмеження щодо кількості найманих працівників та річного доходу, причому якщо значення першого показника не змінилось (і при старій, і при новій системі оподаткування підприємець не може мати більше 50 найманих працівників), то рівень другого показника збільшено з 1 млн. до 5 млн. грн.

Разом з тим змінено ставки податку. Фіксовані ставки, які властиві для першої та другої груп платників, тепер залежать не лише від виду та кількості діяльностей СМП чи від масштабів її здійснення, але й від такого макроекономічного показника, як мінімальна заробітна плата. Щодо відсоткових ставок, які застосовуються до доходу платників третьої та четвертої груп, то незважаючи на їх зниження (удвічі нижчі, порівняно із старою системою оподаткування), обсяги надходжень до бюджету все ж зростатимуть. Адже при максимально допустимому доході за умов старої системи оподаткування розмір податку, який сплачував платник за результатами звітного року, становив 100 тис. грн. ($= 0,1 * 1 \text{ млн.}$), а при новій – 250 тис. грн. ($= 0,05 * 5 \text{ млн.}$), що на 150 тис. грн. більше.

Таким чином, серед переваг уже діючої системи оподаткування СМП слід виділити збільшення граничного розміру річного доходу, при якому підприємець має право перейти на сплату єдиного податку.

**Порівняльна характеристика елементів системи оподаткування
єдиним податком СПМ**

Норми, що діяли у відповідності з Указом	Норми ПКУ
Платники податку	
1) фізичні особи, які здійснюють підприємницьку діяльність без створення юридичної особи і у трудових відносинах з якими, включаючи членів їх сімей, протягом року перебуває не більше 10 осіб та обсяг виручки яких від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) за рік не перевищує 500 тис. грн.; 2) юридичні особи – суб'єкти підприємницької діяльності будь-якої організаційно-правової форми та форми власності, в яких за рік середньооблікова чисельність працюючих не перевищує 50 осіб і обсяг виручки яких від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) за рік не перевищує 1 млн. гривень.	1) перша група – фізичні особи – підприємці, які не використовують працю найманих осіб, здійснюють виключно роздрібний продаж товарів з торговельних місць на ринках та/або провадять господарську діяльність з надання побутових послуг населенню і обсяг доходу яких протягом календарного року не перевищує 150 000 гривень; 2) друга група – фізичні особи – підприємці, які здійснюють господарську діяльність з надання послуг за умови, що протягом календарного року кількість найманих працівників не перевищує 10 осіб, а дохід – 1 млн. грн.; 3) третя група – фізичні особи – підприємці для яких протягом календарного року кількість найманих працівників не перевищує 20 осіб, а дохід – 3 млн. грн.; 4) четверта група – юридичні особи – суб'єкти господарювання будь-якої організаційно-правової форми, кількість найманих працівників яких протягом календарного року не перевищує 50 осіб, а дохід – 5 млн. грн.
Ставки податку	
1) для фізичних осіб – 20-200 грн. на місяць, плюс за кожного найманого працівника 50 % ставки податку; 2) для юридичних осіб: 6 % суми виручки від реалізації продукції без урахування акцизного податку у разі сплати ПДВ; 10 % суми виручки від реалізації продукції, за винятком акцизного податку, у разі включення ПДВ до складу єдиного податку.	1) для першої групи – 1-10 % розміру мінімальної заробітної плати на місяць; 2) для другої групи – 2-20 % розміру мінімальної заробітної плати на місяць; 3) для третьої і четвертої груп: 3 % доходу у разі сплати ПДВ; 5 % доходу у разі включення ПДВ до складу єдиного податку.
Терміни сплати податку	
1) для фізичних осіб – авансові платежі податку до 20 числа місяця, що передує місяцю, за який відбувається сплата єдиного податку; 2) для юридичних осіб – щомісяця не пізніше 20 числа наступного місяця.	1) для платників першої і другої груп – авансові внески не пізніше 20 числа (включно) поточного місяця; 2) для платників третьої і четвертої груп – протягом 10 календарних днів після граничного строку подання податкової декларації за податковий (звітний) квартал.
Терміни подання податкової звітності	
для юридичних осіб – до 20 числа місяця, що настає за звітним (податковим) періодом (кварталом) – подається звіт СМП	1) для платників першої групи – 60 календарних днів, наступних за звітним періодом (рік); 2) для платників другої-четвертої груп – протягом 40 календарних днів, що настають за останнім календарним днем звітного (податкового) кварталу – подається декларація

Це призведе як до збільшення кількості платників податку, так і до зменшення частки тіньового сектору малого бізнесу. Разом з тим негативним є встановлення фіксованих сум такого доходу, не прив'язаних, як це, наприклад, властиво для ставок податку для першої та другої груп платників, до жодного макроекономічного показника. Загалом же можемо стверджувати, що зміни більшості норм правового поля для спрощеної системи оподаткування зазнали позитивних зрушень.

1. Податковий Кодекс України від 02.12.2010 № 2755-VI із змінами та доповненнями від 13.01.2012.

2. Указ Президента України «Про спрощену систему оподаткування, обліку та звітності» 03.07.1998 № 727/98.